

BO CAVEFORS:

Algeriets andra revolution

FLN, som härskat i Algeriet sedan 1962, är ansvarigt för att landet till följd av felplanerad industrialisering och kollektiviseringen av jordbruket nu kännetecknas av kaos och korruption.

Västvärlden misstar sig när man sätter likhetstecken mellan religiöst-filosofisk rigorism och militant islamism. Skapa dialog med islam i stället för att bekämpa den, uppmanar Bo Cavefors.

Algeriets tidigare regering överskattade möjligheterna att övergå från enpartisystem till demokrati. Den förhållandevis höga inkomstnivån, det sociala skydds nätet, närvaron av en politiskt medveten västligt influerad medelklass i städerna och införandet av press- och mötesfrihet, förledde regeringen att tro att Algeriet var mer avancerat än Marocko och Tunisien. Medaljens baksida visar emellertid ett land där rikedomarna är orättvist fördelade, där socialsystemet fungerar dåligt för de fattigaste och där den politiskt medvetna kärntruppen endast representerar sig själv.

Saddam Hussein sitter i orubbat bo i Irak. Följsamma politiker i Kairo, Damaskus och Amman utför parlamentarismens ritualer på officerares order. Denna "mameluckernas" nyordning kommer också att tills vidare fungera i Algeriet, ett land som efter ett åtta år långvarigt krig av egen kraft befriade sig från europeiskt herravälde.

FLN:s ansvar

Nationella Befrielsefronten, FLN, som sedan 1962 oinskränkt härskat över Algeriet måste ta sitt ansvar för alla misstag. Det en gång välmående nordafrikanska departementet lider i dag av kaos och korruption, delvis på grund av en gigantisk och felplanerad "jugoslavisk" industrialisering och därför att man kollektiviserat jordbruket. De algeriska överstarnas maktövertagande leder i realiteten till att man går de "imperialistiska" makternas, framför allt Washingtons, ärenden och att man förstärker missuppfattningen att islamsk fundamentalism alltid leder till skräckvälde.

Bo Cavefors är bokförläggare.

De algeriska islamisterna är emellertid inte exalterade shiiter utan pragmatiska sunniter.

Det är på tiden att man i västvärlden frigör sig från missuppfattningen att integrister – i Nordafrika talar man hellre om integrister än om fundamentalister – är ett annat ord för obskyrister, religiösa charlataner eller frustrerade terrorister. De algeriska integristerna är visserligen ungdomligt entusiastiska men även förhållandevis välutbildade.

Bland småfolket i Bab-el-Quedoch och bland dem ur den nuvarande nomenklaturen som inte står ut med att se fattigdomen och eländet, profilerar sig nya ledargestalter. Den breda basen består av en intellektuell och teknisk elit som anser att endast om Algeriet organiseras som en islamsk gudsstat kan man ta sig ur den nuvarande återvändsgränd.

Situationen är likartad i Egypten där flertalet integrister inte kommer från den tekniska högskolan El Azhar utan från tekniska fakulteten vid universitetet Ain Scham. Västvärlden misstar sig när man sätter likhetstecken mellan religiöst-filosofisk rigorism och militant islamism. Också i den av mullor styrda islamska republiken Iran är den teokratiska regeringen öppet teknikvänlig och man har nått beaktansvärt goda resultat vid återuppbyggnaden av handel och ekonomi efter det långvariga kriget mot Irak.

Vilka konsekvenser drar Europa?

I Algeriet genomfördes fria demokratiska val. Integristerna vann en jordskredsseger. Vilka konsekvenser av detta drar man i Europa? Är demokratiska principer och krav endast eftersträvansvärda så länge

det finns garantier för att folkflertalet inte bekänner sig till islamsk ideologi? Hur ser framtiden ut för Algeriet sedan de islamska integristerna misslyckats med att skapa en islamsk stat?

Jag är övertygad om att generalen Chaled Nazzars militärkupp mot "de skägga", mot "bröderna", ganska snart leder till omfattande politiska och sociala förändringar i arabvärlden, i första hand även i Egypten och Marocko.

Ledningen för FIS (Front Islamique du Salut) halshöggs utan större besvär. Partikader, predikanter och tusentals demokratiskt valda kommunalpolitiker forslades under en natt i tusental till interneringsläger i Sahara. Anhöriga och algerier som engagerar sig för att landet skall följa internationella konventioner om mänskliga rättigheter, som landet skrivit under, följer med oro vad som sker med fångarna i oaserna Salah, Tuggurt, Reggane och Ouargla.

Det är dessutom förvånansvärt att västvärldens professionella protestproffs – med Amnesty International som undantag – tiger still. Islamska integrister passar uppenbarligen inte in i västvärdens demokratikoncept.

Algeriets integrister har av den starka militärmakten tvingats till att agera som undergroundrörelse. Det är mycket möjligt att FIS i dag inte längre är en folk-rörelse trots att man vid de fria valen fick flest röster.

Naturligtvis är de mystiskt inspirerade revolutionärer, som försöker skapa en stat efter riktlinjer som drogs upp av Profeten för 1300 år sedan i Yathrib-Medina, endast en minoritet inom FIS. Men vilket europeiskt parti styrs inte av militanta minoriteter? Integristerna rekryterar

medlemmar från det unga Algeriet och det innebär att merparten är under trettio år, som 73 procent av befolkningen.

En av ledarna för FIS, Abbas Mandani, anklagas för att ha betecknat demokrati som ett djävulens verk och att vilja ersätta Algeriets nuvarande författning med Koranen. Kommentatorerna i europeisk press utgår i allmänhet från att demokrati och islam är två oförenliga storheter och att fundamentalisterna/integristerna efter kommunismens fall utgör den största faran för västvärldens värderingar, att den som lever efter Koranen de facto är en fiende till västvärldens liberaldemokratiska författningar. Logiskt innebär detta resonemang att varje kristen som försöker leva efter Bergspredikan bör ställas under övervakning och att varje jude som följer Torans regler placeras bakom lås och bom. Religionshistoriker är numera överens om att människors sociala och politiska rättigheter definieras likartat i såväl Gamla som Nya Testamentet och i Koranen. Orientalisterna hävdar dessutom att islamiska länder har betydligt fler demokratiska traditioner än det under tusen år autokratiskt styrda västerlandet.

När den algeriska arméledningen detta år ersatte presidenten Schedil Ben Dsche did med en över andra maktkonstellationer härskande "statskommitté", som saknar varje statsjuridisk legitimitet, försökte men distansera sig från det tidigare allenahärskande FLN och slog an en patriotisk ton som man tror står ovan partipolitiken. Det har emellertid visat sig omöjligt att skapa boskillnad mellan ALN (Nationella Befrielsearmén), Nationella Folkarmén och FLN. I statsapparaten är den korrupta regimens protagonister identiska.

Generalerna Khaled Nezzar och Belkheir, regeringschefen Sig Ghozali och andra ledande gestalter i den "nya" administrationen tillhör alla den tidigare FLN-nomenklaturen, även om de i enskilda frågor företräder skilda åsikter. Man enades emellertid om att plocka hem den gamle motståndskämpen Mohamed Budiaf från trettio års exil i Marocko, eftersom han varit kamrat med legenderna Ahmed Ben Bella och Ait Ahmed. Budiaf lär emellertid inte bli militärens viljölösa verktyg; han är välkänt obekvämt,

Är demokratiska principer och krav endast eftersträvansvärda så länge det finns garantier för att folkflertalet inte bekänner sig till islamsk ideologi?

påstridig och konfliktglad. Detta innebär emellertid inte att Algeriets nye statschef har folkets förtroende. Revolutionsårens hjältar är förbrukade och ointressanta för Algeriets ungdomar. Revolutionärerna har ersatts av nya heroer. Algeriets unga medborgare söker inte endast arbete, människovärde och bröd för dagen utan också nya ideal. Tidigare paroller om tredje-världen-teorier och om tredje-världen-solidaritet, skilda varianter av magheriansk socialism, tillhör det förgångna. Frantz Fanon är ute.

De ungas dröm

Unga algerier beundrar mytiska gestalter med anknytning till Koranen och längtar efter religiöst förankrade sociala rättigheter och religiöst betonat människovär-

de, som en del av det världsomspännande muslimska brödrskapet. Allt detta är förvisso utopiskt, men vilket revolutionärt uppbrott har inte föregåtts av utopier?

Det nya slaget om Algeriet är en fortsättning av vad som skedde för över trettio år sedan då den algeriska motståndsrörelsen FLN drev ut de franska kolonialherrarna ur landet. I gamla stan i Alger har i dag integristerna, som förr i världen FLN, sitt huvudkvarter. Än en gång marscherar fallskärmsjägare och militärpolis i gränderna för att leta efter rebeller. I dag är emellertid stämningen mot utlänningar inte hatisk. Man kan lugnt promenera genom Algers Kasbah.

FIS har begått en rad taktiska missgrepp. Rörelsen har förlorat i betydelse. Män med västlig utbildning, som Abbas Mandani och Abdelkader Haschani, förmår inte längre styra den radikaliserade undergroundverksamheten. Det militanta islam spränger traditionella mönster och gränser. I Algeriet kommer, som i praktiskt taget hela "tredje världen", striden att föras med vapen. Budiafs "kommitté" kontrollerar visserligen fortfarande folkarmén med skickliga och välutrustade soldater. Men avgörandet sker då dessa samt 200 000 militärpolis revolterar. Generaler och överstar som gjort karriär i Boumediennes armé erkänner att de inte längre litar på yngre officerares lojalitet. Dessutom består armén av 90 000 värnpliktiga pojkar som är starkt påverkade av familjen och av islam.

I västvärldens massmedia hänvisar man ofta till den egyptiske presidenten Abdel Nasser som på femtiotalet kom i konflikt med det "muslimska brödrskapet" och gjorde processen kort med dess

medlemmar genom att avrätta några och sätta tusentals i koncentrationsläger. Och man menar att Budiaf och Belkheir kan lösa "problemet" med de algeriska integristerna, lika radikalt.

Men det mesta har förändrats sedan femtiotalet. Framför allt inom arabvärlden. Palestiniernas frihetskamp dominerar problematiken. Amerikanske presidentens och Förenta Nationernas misslyckade krig mot Saddam Hussein har stärkt den arabiska självkänslan. Islamisterna är i dag oerhört mycket starkare än för trettiofem år sedan, politiskt, militärt, ekonomiskt. Unga araber ger föga för det västerländska begreppet "nation". De drömmer om ett nytt Kalifat. Och man bör minnas att under islams tusen framgångsrika år var kalifaterna betydligt mindre autokratiska än de samtida europeiska feodalstaterna. Den islamska världens storstäder, Bagdad, Basra, Isfahan, Buchara, Samarkand, Kairo och Granada hade författningar som gjorde dem till självförvaltande republiker med vetenskapsmän och köpmän i spetsen.

Är det realistiskt att i Europa och i USA predika västlig demokrati som något som är bättre än andra politiska system samtidigt som man vill utesluta integrister och fundamentalister ur den världsomspännande islamska gemenskapen? Mycket tyder på att efter det sovjetiska sammanbrottet koncentrerar västvärlden sig på att från Indonesien till Senegal bekämpa islam.

Skapa dialog med islam

I stället måste västerlandet skapa dialog med islam. Enligt Koranen står religionen över politiken: Gud och inte människan är

alltings medelpunkt, staten har sitt berättigande endast om dess ledare och folk lever efter Allah och hans profeters tankar, idéer och förordningar. Intressant är därvidlag de islamska demokratitraditionernas ekonomiska teorier. Profeten Mohammed var till yrket köpman och flertalet lärjungar var också de handelsmän. Friheten på de arabiska marknaderna och i basarerna var för dem livsviktig och de menade att handelsfriheten måste kombineras med ett frimodigt utbyte av kunskap, idéer och trosuppfattningar. I Mekka var frihandel och yttrandefrihet ett och detsamma. Enligt Profeten är människan absolut fri, hennes öde är inte förutbestämt, människan kan inte tvingas till att tro utan måste själv bestämma om hon vill gå Allahs eller Djävulens ärenden.

Detta må vara svårsmält kost för orientälskare som vill förvästliga islam, men västvärldens politiker bör vara realister nog att anpassa sig till den islamska världens realiteter. Islams pånyttfödelse kan inte önskas bort, än mindre är den för integristerna förhandlingsbar utifrån västvärldens "liberala" ekonomiska system och teorier.

Tillägg

Efter mordet på Mohamed Budiaf har läget i Algeriet ytterligare skärpts, sedan artikeln skrevs.

Det visade sig att Budiaf inte blev "militärens viljelösa verktyg" utan att Algeriets starke man, den 54-årige generalen Nezzar, kände sig hotad. Vem som de fac-

to beordrade mordet på Budiaf lär förmodligen aldrig bli fastställt.

I maj detta år förklarade Budiaf att "Algeriet befinner sig på randen till katastrof" och menade med detta att landets regerande klass och dess självutnämnda regering, varken önskade eller hade förmåga att desarmera det sociala sprängstoffet i form av massarbetslöshet och fattigdom, att lindra den sociala misären eller förbättra ekonomin. Algeriets status är i dag så låg att till och med en tiggeridelegation från landets utrikesdepartement som under juni besökte Gulfstaterna, återvände tomhänta.

Budiaf gjorde klart för Nezzar att han ansåg att Algeriets bristande kreditvärdighet var en följd av korruptionen och att han ämnade arbeta för en författningsändring i demokratisk anda, dock med inskränkningen att såväl militanta FLN-grupper som religiösa partier, skulle uteslutas: "Jag önskar partier med politiska program".

Algeriets nye president, Ali Kafi (64 år), är en politisk andraplansfigur som sedan revolutionen 1962 representerat sitt land som diplomat i bl a Egypten, Libanon och Libyen. Kafi är dessutom ordförande i de forna revolutionskämparnas kamratförening och utövar den vägen visst inflytande också över den ledande klassens attityder. Trots denna "plattform" för politiskt agerande är det troligt att Kafi i än högre grad än den uppkäftige Budiaf blir militärjuntans civiliserade och nostalgiska skylt mot omvärlden.